

DISSERTATIO INAUGURALIS,

DE

177. 1911 13 256
**USU PRACTICO DISTINCTIONIS HOMINUM
IN INGENUOS ET LIBERTINOS,**

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENB. ET DUCATUS MAGDEB. GUBERNATORE, RELIQUA.

Ex decreto & auctoritate Illustris Jctorum ordinis

DN. CHRISTIANO THOMASIO,

POTENTISSIMI BORUSSIÆ REGIS CONSILIARIO INTIMO, UNIVERSITATIS FRIDERICIANÆ DIRECTORE AC PROFESSORE PRIMARIO, ET FACULTATIS JURIDICÆ ORDINARIO, h. t. DECANO,

PRO LICENTIA,

Summos in utroque jure honores & Privilegia Doctoralia legitime consequendi

IN AUDITORIO MAJORI

Ad D. 1. Octobr. Anno M DCC XI. horis ante & pomeridianis

Publico Eruditorum Examine submittit

ARNOLDUS von der PORTZEN,

Clivia-Clivenfis.

Hale Magdeburgice. LITTERIS Salfeldianis.

DIPLOMATICA MANUSCRIPTA

DE
USU PRACTICO DE
DISTINCTIONE HOMINUM
IN INGENIIS ET LIBERTATE

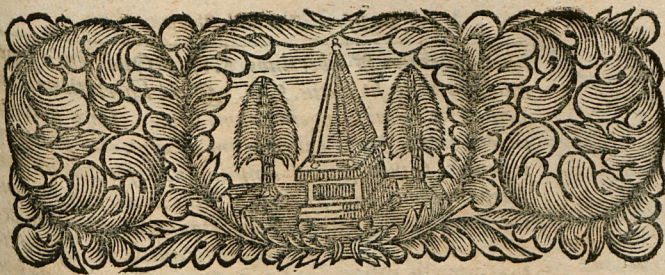
AVCTORE
D. PHILIPPO WILHELMO
FRANCKE BOBISSE MARCHIONIS
LEIB. ET DUCIS MAGEB. SECRET.

EX DECISIO DE IUDICIBUS HUIUS FORI
D. CHRISTIANO THOMASIO
PROFESSORE HUIUS UNIVERSITATIS
ORDINARIO H. C. P. B. S.

IN AUSTRO M. D. C. L. X. V. I. I.
ANNO 1716. M. D. C. L. X. V. I. I.
CLAVIS CHRETI.

HAB. MAGISTR. HERRN SELBMAN

DISSERTATIO IMAUGURALIS,
De
USU PRACTICO DISTIN-
CTIONIS HOMINUM IN
INGENUOS ET LIBETINOS.

CAPUT I.

Explicatio & emendatio institutio-
num juris Romani.

SUMMARIA.

In liberis hominibus multa differentia. §. 1. Sunt vel inge-
nui vel libertini. §. 2. Ingenuus quis jure Romano. §. 3.
Libertinus quis. §. 4. Manumissio quid. §. 5. Manumis-
sio per censum, §. 6. Per vindictam. §. 7. Per testa-
mentum & codicillos. §. 8. In ecclesia. §. 9. Per
epistolam, inter amicos, per convivium. §. 10. Justi-
niani dispositio de quinque testibus adhibendis. §. 11.
Alii modi libertatem servis dandi. §. 12. Inter quos
multi a Justiniano inventi. §. 13. Usus distinctionis
inter

A 2

inter ingenuos & libertinos. §. 14. Quo sensu ingenuorum unus sit status. §. 15. Quid libertatis nomine veniat in definit. ingenuorum. §. 16. Jura privata ingenuorum. §. 17. Libertorum olim una libertas cum ingenuis. §. 18. Quod amplius non ferebat utilitas Reip. tempore Augusti. §. 19. Hinc lata lex Ælia Sentia. §. 20. Quæ quosdam libertos voluit uti jure dedititiorum. §. 21. Populi dedititii qui. §. 22. Jura libertorum dedititiorum. §. 23. Porro Tiberius lata lege Junia Norbana, introduxit latinos Junianos. §. 24. Jura latinorum Junianorum. §. 25. Differentia inter natalium restitutionem & jus aureorum annulorum. §. 26. Historia juris aureorum annulorum. §. 27. Libertorum dedititiorum & latinorum comparatio. §. 28. Etiam secundo seculo constitutiones illæ de libertis in usum revocate. §. 29. Justinianus tollit differentiam inter ingenuos & libertinos salvo jure patronatus. §. 30. An prudenter. Fragmenta juris veteris in pandectis. §. 31. Excusatio Justiniani. §. 32. An primus differentiam illam sustulerit. §. 33.

§. I.

In liberis hominibus multæ differentie.

DE servis hæctenus. In liberis hominibus earumque conditione multæ sunt differentie. (a) Cum enim omnium status jus variet, erit etiam liberorum hominum jus pro differentia status differentens, sive publicum sive privatum. Idque apud omnes gentes

(a) §. ult. ins. de jure person.

(b) d. §.

gentes ita obtinet, ergo tam apud Romanos, quam Germanos.

§. II.

Primaria differentia olim erat, quod homines liberi aut ingenui essent aut libertini. (b)

Sunt vel ingenui vel libertini.

§. III.

Ingenuus apud Romanos est, qui a matre a tempore conceptionis ad tempus partus vel ad momentum libera natus est, etiam si conditionem suam ignorans servierit, & postea manumissus fuerit. (c)

Ingenuus quis jure Romano.

§. IV.

Libertini sunt, qui deserunt esse servi, quod potissimum fiebat manumissione. (d)

Libertinus quis.

§. V.

Manumissio est de manu, id est potestate Domini, seu datio libertatis solennis, consensu domini facta. (e) Et hic modus quatenus a solemnitate abstractus, est juris Gentium. (f)

Manumissio, quid.

A 3

§. VI. An-

(b) d. §. ult.

(c) pr. & §. 1. inst. de ingen.

(d) Nam sunt & alii modi secundarii, quibus quis absque manumissione desinebat esse servus, de quibus mox dicemus. Ita etiam conciliantur duae definitiones libertinorum, quorum utramque attulit Tribonianus pr. inst. de libert. Primam initio principii: libertini

sunt, qui ex justa servitute manumissi sunt. Secundam in fine: Libertini, qui deserunt esse servi.

(e) Argumento pr. inst. de libert. juncto §. 1. Principium continet primum definitionis membrum. Posterius desumptum est ex §. 1.

(f) Justinianus dicit d. pr. Manumissionem a jure Gentium originem sumsisse, id est, qua-

ge-
unc
ata
um
itas
Sen-
de-
a li-
lege
24.
nter
um.
27.
atio.
iber-
dif-
pr-
ve-
§. 32.
mi-
sunt
mis-
rum
s dif-
ones
ntes
b) d. §

§. VI.

Manumisso
per censum.

Antiquissimus modus manumittendi apud Romanos est, qui fiebat censu, cum nempe servus iussu domini, in comitiis nomen suum in censum iustralent conferebat. (g)

§. VII.

Per vindictam.

Succedebat alter per vindictam coram Proconsule, Consule, Præto, Præside, etiam in balneum & theatrum eunte: quomodo primus Vindicius, Vitelliorum servus manumissus esse creditur. (h)

§. IIX.

Per testamentum & codicillos.

Post leges XII. tabularum fiebat etiam testamento & codicillis, idque verbis vel directis: *Davus servus meus liber*

quatenus abstrahit a solemnitate. Nam solemnitates sunt a jure civili.

(g) Hic modus per Servium Regem est institutus, & videtur desuisse jam tempore Tiberii Imperatoris, sub quo comitia e campo, ad patres translata sunt; Certe multo ante Ulpiani tempora desuisse patet ex fragmento Ulpiani. Quare etiam hunc modum omisit Justinianus §. 1. *inst. b. 1.* Adde Oisiel. *ad Caji inst. lib. 1. tit. 2. pag. 17.* Wilhelm a Loon *de manumiss. serv. apud Romanos lib. 1. cap. 1. §. 4. & toto cap. 2.*

(h) §. 1. & 2. *inst. b. 1.* Romæ coram Consule & Præto, in Provinciis coram Præside & Proconsule, item & coram Præfecto Ægypti, & coram Magistratibus municipalibus. In universum apud omnem Magistratum, qui legis habebat actionem. Oiselius *ad inst. Caji d. l. 1. tit. 2. p. 18.* Livius *lib. 2. c. 5.* *Premium indici pecunia ex arantibus libertas & civitas data est. Illud primum dicitur vindicta liberatus: Quidam vindictæ quoque nomen tractum ab eo putant. Vindicta ipsi nomen fuisse. Adde Loon d. l. 1. cap. 3.*

(i) §. 1.

liber esto; Unde liberti Orcini: vel precariis: Rogo hanc redem meum, ut Davum manumittat. Si sub conditione iis libertas daretur, dicebantur statu liberi. (i)

§. IX.

Postea lustrali censu sub Imperatoribus intermisso, in locum manumissionis per censum a Christianis Imperatoribus suffectus est modus manumittendi in Ecclesia. (k)

In ecclesia.

§. X.

Denique fiebat etiam per epistolam, qua Dominus testabatur, se servo libertatem dare, aut inter amicos, aut convivii adhibitione, cum expressa testatione Domini, quod servum suum jubeat esse liberum. (l)

Per epistolam, inter amicos, per convivium.

§. XI.

Sed manumissionem per epistolam Justinianus jusfit, si quinque testes subscriptum demum efficacem esse scripsit, si quinque testes subscripsit.

Justiniani dispositio de quinque testibus adhibendis.

A 3

(i) §. 1. inst. h. t. junct. §. 2. inst. de sing. reb. per fideicomm. relict. & i. t. ff. de statu liberis Oisellius d. l. p. 14. Loon l. 1. c. 4.

seu censura morum cap. 2. Adde Oisellium d. l. p. 15. 16. Loon d. l. cap. 5.

(k) Hinc & Imperator §. 1. inst. h. t. modum manumittendi in Ecclesia primo loco refert, quia suffectus hic modus in locum modi primi manumittendi per censum. Cenforum autem officium non quadrare ad statum Reipubl. Monarchiæ probavit Du. Praeses in dissert. de judicio

(l) §. 1. hic. Manumissionis Per epistolam exemplum habes in l. 38. ff. de acquir. possiff. & apud Eustathium Ism. lib. 1. De manumissione inter amicos conf. Plin. l. 7. Epist. 26. Martial. lib. 9. Epigr. 88. Ulpian. Pragm. tit. 1. Adde Oisellium p. 21. seq. Loon lib. 2. cap. 2. 3. 4.

(m) l. un.

oma-
li do-
ralem

nsula,
thea-
orum

mento
s mea
liber

Roma
ore, in
ide s
am Pre-
Magi-
In uni-
gistris
a Cito-
ii d. l. l.
2. c. 5.
ararib.
7. Ill
beratu:
nomi-
Pindicia
oon d. l.
(i) §. 1.

scripserint, & eam quæ inter amicos si nimirum quinque testes præsentibus fuerit. (m)

§. XII.

Alii modi libertatem
servis dandi.

Sunt & alii multi modi, quibus quis circa manumissionem apud Romanos libertatem consequatur. Qui communiter ad duo summa genera possunt referri. Vel enim invitis Dominis servi libertatem consequantur, vel ex voluntate quidem Domini, sed non diserte, quod libertatem Dominus servo dare velit. declarata. (n)

§. XIII.

(m) *L. un. §. 1. & 2. Cod. de latina libert. tollend.* Wissenb. ad *d. l. un. p. 23.* Unde fallitur, aut certe obscure loquitur Loon. *d. c. 2. §. 3.* quasi scilicet jam ante Justinianum in manumissionibus per epistolam aut inter amicos quinque testes præsentibus esse debuerint, teste videlicet Justiniano *d. l. un.*

(n) Scilicet 1. si servus domini necem vindicasset *L. 1. Cod. quibus ex causis servi pro præmio &c.* 2. si falsarium moneta, virginis raptorem, desertorem militiæ detulisset. *l. 2. 3. 4. Cod. eod.* 3. Si ægrotus a Domino per vim fuisset eiectus, neque alterius curæ demanda-

tus l. un. §. 3. Cod. de lat. libert. toll. 4. Si liberam duxisset domino consentiente *Aurb. ad hoc Cod. eod.* Si eum dominus adoptasset *§. fin. inst. de adopt.* 6. Si eum suum filium appellasset *l. un. §. 10. C. de lat. libert. toll.* 7. Si voluisset testator aut hæres, ut servi pileati finis domini comitentur *d. l. un. §. sed & qui.* 8. Si servus per annos 20. in libertate esset mortuus *l. fin. Cod. de long. temp. præscript. quæ pro libert.* 9. Si post quinquennium in possessione libertatis mortuus fuisset *l. fin. ff. ne de statu libert. post quinquenn.* 10. Si servus a domino hæres vel tutor esset scriptus *pr. inst. de hered. qualit. §. 1. inst. qui te*

§. XIII.

Cum vero inter istos modos haud pauci sint, a Justiniano demum inventi, præter aut contra mores Romanorum antiquos, (o) latus se quidem offert campus differendi & examinandi, utrum mores Antejustiniani aut novatio Justiniani magis fuerint Reip. utiles. Ubi vereor, ut palmam obtinuissent constitutiones justinianæ. (p) Sed istam quidem discussionem ideo seponimus, quia jus Romanum quoad modos hosce

Inter quos multi a Justiniano inventi.

B recen-

nam, tit. 11. Si ancillam dominus prostituisse l. un. §. 4. C. de lat. libert. toll. 12. Si mancipium Judæi ad orthodoxam pervenisset religionem. 13. Si mancipium Christianum Judæus possedisset vel circumcidisset. tot. tit. C. ne mancip. Christi. l. 56. §. ult. C. de Episc. & Cler. 14. Si servus a Domino sacro cubiculo Principis fuisset oblatulus jubemus C. de præf. sacr. cubic. 15. Si servus Clericus aut Sacerdos esset factus, etiam invitato domino. Nov. 5. c. 2. §. 1. Nov. 123. cap. 17. De his modis ulterius vide Loon. lib. 4. c. 1. Revard. de autor. prud. cap. 7. Brisson. formul. lib. 7. p. 620. seq. Tholof. synt. jur. univ. lib. 4. c. 6. Donell. 2. Comm. 12. 13. 14. 15.

ibique Hilliger, Vigel. meth. jur. civil. l. 19. c. 5. seq.

(o) §. 3. inst. de libert. in fine. Vide leges in præcedenti nota ad singulos modos allegatas, unde facile patebit, quænam ex illis sint Justiniani.

(p) Ignoscant adoratores Justiniani. Etsi fabulam sapiant multa, quæ Procopius in Anecdosis de stupiditate Justiniani attulit, non is tamen fuit Justinianus, a quo exemplum sumendum habeant Principes in legibus ferendis. Ut patebit ex mox dicendis, & ex notandis ad alios etiam institutionum titulos. Neque seculum etiam Justiniani ferebat homines genuina prudentia Politicæ præditos.

(q) Ut

recensitos non habet usum practicum apud Germanos. (q)

§. XIV.

Ufus distincti inter ingenuos & libertinos,

Ufus distinctionis hominum liberorum in ingenuos & libertinos apud Romanos ille erat, quod omnium ingenuorum unus esset status, libertorum autem tria essent genera, civium Romanorum, latinorum, dedititorum. (r)

§. XV.

Quo sensu ingenuorum unus sit status.

Hoc est, etsi ingenui dividerentur in Nobiles seu Patricios & plebejos, (s) hi que diversi ingenuorum status diversis quoque intuitu juris publici, v. g. suffragiorum, honorum, stipendiorum &c. juribus uterentur; omnes tamen ingenui, quoad jus privatum uno & simili jure utebantur, id est omnes hoc intuitu æque erant cives. (t)

§. XVI.

Quid libertatis nomine peniat in definitio, ingen.

Quare in definitione ingenuorum intelligenda est legitima libertas, qua quis non solum liber a Domino est, sed & qua quis civis Romanus est. (u)

§. XVII.

(q) Ut patebit ex dicendis cap. seq.

(r) §. 3. inst. h. t. Gajus in fragm. tit. 2. in princ.

(s) Huc etiam referenda divisio similis ingenuorum in gentiles & vulgares, cujus meminit Matthias Stephani ad Nov. 78. p. 408.

(t) Dion, Halic. lib. 1, Franc,

Balduin. ad inst. de jure personarum in fine. Paul. Voet. ad §. 3. hic. p. 124.

(u) Cicero pro Cecinna. Quis potest ex jure Quiritium liber esse, qui non est civis? Hinc forte Tribonianus etiam divisionem liberorum hominum in cives & peregrinos non peculiariter tradidit. Adde Oifel. d. l. p. 12.

(w) Vin-

§. XVII.

Gaudebant igitur ingenui omnes jure connubio-^{Jura privata} ram, testamenti, nexus, mancipii, patriæ potestatis &c.^{ingenuorum.} Maxime vero, quod testamenta facere & ex testamen-
to acquirere possent. (w)

§. XIX.

Libertos vero quod attinet, erat olim in statu Re-^{Libertorum} gio, cum Servius Tullius servos in censu manumissos ^{olim una li-} cives Romanos esse jusfisset, una & simplex libertas, ^{bertas cum} eadem nempe, quam Dominus manumittens habebat ^{ingenuis,} intuitu juris privati, etsi intuitu juris publici liberti fal-
tem omnium jurium, quibus plebeji utebantur, facti fuerint participes. (x)

§. XIX.

Quamvis autem servius Tullius hac exæquatio-^{Quod am-} ne libertorum & ingenuorum pro illo rerum statu non ^{plius non fe-} imprudenter fecerit, aucta tamen republica, & crescen- ^{rebat utilitas} te luxu, Augusti tempore jam res eo devenerat, ut ser- ^{Reip. tempo-} vi insigniter nequam a dominis imprudentibus vel par- ^{re Augusti.} riter scelestis manumissi stomachum moverent viris de
decoro Romano & damno Reipublicæ sollicitis. (y)

B 2

§. XX.

(w) Vinnius in notis hic, Ga-
jus tit. 2. §. 4. & ibi Ousel. p. 30.

(x) §. 3. in fl. hic versic, quia &
a primis &c. Dion. Halicarn. An-
tig. Rom. lib. 4. cap. 26. Loon,
lib. 1. c. 1. §. 2. & 4.

(y) Graviter eam in rem dif-
ferit Dionysius Halic. Antiq.

Rom. l. 4. c. 28. Quia in servitu-
tum mentionem incidimus, inquit
Gelenio & Sylburgo interprete,
necessarium mihi videtur hoc loco
dicere, quænam circa servitia tum
temporis Romanorum fuerint insti-
tuta, ne vel Rex ipse (Servius Tul-
lius) qui primus aggressus est,
e liber.

e libertis cives facere, vel, qui hanc legem receperunt, reprehensionem cuiuspiam incurrant, quasi bona temere profundant. Parabantur ergo ferri modis iustissimis, aut sub hasta empti e prada publica aut ab ipsis dominis bello capti, & Imperatoris permiffu detenti, cum ceteris militiae commodis: aut emti ab his, qui talibus modis eos sibi comparaffent. Non inhonestum igitur aut inutile civitati putavit Tullius, & qui ejus institutum sunt secuti, si, qui belli jure patriam & libertatem amiffissent, ab heris suis, vel iis, qui primi eos mancipaffent, vel iis, qui ab aliis eos emiffent, nunquam istud bonum recuperarent: Affuebantur autem libertatem plurimi gntis, honestatis ac probitatis merito, (atque hac manumiffionis optima erat ratio) pauci autem numerato pretio, quod labore per jus & fas conquiffissent. At non ita nostro tempore, sed tatis est rerum confusio, & sic ad sordes ac ignominiam degeneravit Romanorum probitas, ut nonnulli a latrocinis, parietum perfoffionibus, prostitutionibus, omnibusque aliis sceleribus pecunia collecta libertatem redimant, statimque se Romanos faciant; alii conscii dominis & socii veneficiorum, bcimi-

cidiorum, facinorumque cum contra Deos, tum contra Remp. fuffertorum, eam ab illis gratiam recipiant. Quidam ideo manumittantur, ut acceptum e publico frumentum menstruum, & si qua alia liberalitates in egenos cives conferuntur a Principibus, dent his a quibus facti sunt liberi. Alii per liberorum levitatem, gloriam inde captantium. Scio, qui tota servitute testamento libera esse jufferunt, ut benignitatis laudem ferrent post obitum, & in funeris elatione laudicam eorum magna pileatorum persequeretur frequentia, in qua pompa quidem erant, ut a scintillis audivi, recens dimissi e carcere, malefici, mille supplicia commeriti. Istos impuros urbis pilos plerique cum stomacho aspiciant, & respuunt eorum consuetudines indignum facinus clamitantes, populum rerum dominum, & usurpantem sibi orbis imperium talibus contaminari civibus. Sunt & alia multa reprehensione digna, quibus licet recte instituta sint a majoribus, hac aetate abutitur. Ego tamen hanc legem non tollendam censeo, ne quod gravius malum Republicae, inde proveniat, sed corrigenda, qua possunt corrigi, non negaverim, nec dissimulandum tantum

fang
lege
tendi
coer

a do
fuer
ftiis
tem

dedeco
lum
cura
aut e
est

pradi
manu
fnt,
berat
dum

mores
gni ci
tribus
colere
nulti

gent a
que
& nec

§. XX.

Prudenter itaque Augustus a colluvie servilis sanguinis incorruptum servare populum intendens, lege Ælia Sentia lata partim intempestivam manumittendi pruricum, partim servorum manumissorum jura coercuit & limitavit. (z)

Hinc lata lex Ælia Sentia.

§. XXI.

In qua etiam illud constitutum, ut servi antea a domino pœnæ causa vincti, quibus vestigia inscripta fuerint, propter noxam torti, aut ut ferro, & cum be- ftiis pugnarent traditi, postea manumisisti uterentur sal- tem jure dedititorum. (a)

Quæ quos- dam liberos voluit uti- jure dediti- ciorum.

B 3

§. XXII.

dedecorum & macularum inelubi- lium in civitatem irvebi. Quæ cura maxime ad Censores attinet, aut certe ad Consules. Opus enim est Magistratus magna potestate prædico, ut eos, qui singulis annis manumittuntur, examinet, qui sint, qua de causâ & quomodo li- bertatem asscuti sint, quemadmo- dum in Equitum & Senatorum mores inquiritur: Deinde, qui di- gni civitate comperti fuerint, in- tribus adscriptos sinant urbem in- colere, scelestam vero & impuram multitudinem honesta specie able- gent aliquo in coloniam. Hæc sunt, quæ postulante argumento justum & necessarium existimavi apud eos

dicere, qui Romanorum mores carpunt.
(z) Suetonius in Augusto cap. 40. Dio Cassius lib. 55. m. 556. Antonius Augustinus de legibus, hæc lege.
(a) Ulp. fragm. tit. 1. Cajus lib. 1. tit. 2. §. 3. Oisfelius ibid. p. 24. seq. Loon. lib. 2. cap. 8. Limitationes aut potius expli- cationes hujus capitis habet Paulus sent. lib. 4. tit. 12. §. 3. 5. 6. 7. 8. Tormentis apud Præsidem subiectus & de nulla culpa confes- sus ad justam libertatem perducii potest. Communem servum unus ex sociis vinciendo futura libertati non nocebit. Inter pares enim senten-

§. XXII.

Populi dedititii qui,

Erant vero populi dedititii, qui armis Romanis ad extrema redacti, vel ex alia gravi necessitate impulsi se, urbem, agros, aquas, terminos, delubra, utensilia, divina humanaque omnia in potestatem populi Romani dederant. In signum autem hujus dedititionis plerumque sub jugum mittebantur. (b)

§. XXIII.

Jura libertorum dedititiorum.

Uti igitur dedititii populi jure civitatis Romanæ non acquirebant, ita & liberti dedititii jura ingenuorum & libertatem illam civilem non acquirebant, sed saltem libertatem juris Gentium, quod domino carerent, imo nec unquam poterant ad jura civitatis Romanæ aspirare. (c)

§. XXIV.

sententias clementior severiori profertur. Et certe humana ratio est, favere miserioribus, & prope innocentes dicere, quos ab solute nocentes pronunciare non possum. Debitor creditorve servum pignoris vinciendo dedititium facere non possunt. Alter enim sine altero causam pignoris detericrem facere non potest. Servus furiosus domini vel pupilli jussu vincetus dedititiorum numero non efficitur, quia neque furiosus, neque pupillus exacti consilii capax est. Non tantum si ipse dominus vinciat, nocet libertati, sed & si vinciri jubeat, aut vincientis procuratoris

actorisve factum comprobet. Quod si, antequam sciret vincetum, solutionis ejus causas approbaverit, libertati futura vincula non nocent.

(b) Oiselius p. 24. ex Livii lib. 1. & 9. Dion. Halic. lib. 3. c. 28. Romanis mos, quoties hostes traditis armis dedititionem fecerunt, duo tigna recta humi distingerent, hisque tertium transversum superimponere, captivosque sub ista tigna ductos transmittere, atque liberos ad sua dimittere. Hoc ipsi jugum vocant.

(c) Sucton. in Augusta c. 48. Cajus

Augu
manu
legis
adhib
Justin
ut, q
manu
sent e
Roma
diceb

rum,

Cajus
p. 43. c.
(d)
Xl. li.
etiam
LL. &
banam
nus in
referat
latini
etiam
stantia
uri tot
tius i

§. XXIV.

Successor Augusti Tiberius eadem ratione, qua *Porro Tiberius, lata lege Junia Norbana, introduxit latinos Junianos.*
 Augustus commotus lege Junia Norbana limitavit jura manumissionum variis modis. Potissimum caput illius legis erat, ut qui epistola vel inter amicos vel convivii adhibitione (non observatis videlicet illis requisitis, quæ Justinianus postea his modis manumittendi præscripsit, ut, qui tum non erant in usu, neque necessarii,) (d) manumissi essent, & in genere, qui non manumissi essent censu vel vindicta, vel testamento, non fierent cives Romani, sed acciperent saltem jura latinorum, unde dicebantur latini Juniani. (e)

§. XXV.

Erant equidem Latini socii & foederati Romanorum, sed civitatis tamen jus non habebant. (f) *Jura latinorum Juniana.*
 Pari modo

Cajus tit. 2. §. 4. ibique Oiselius p. 43. confer supra §. 16.
 (d) Vid. jam supra dicta lib. II. lit. m. Inter dissentientes est etiam Antonius Augustinus de LL. & SCtis ad legem Juniam Norbanam p. 93. Quasi sc. Justinianus in d. l. un. de lat. libert. toll. referat modos, quibus antea latini constituti fuerint, eoque etiam refert Augustinus circumstantiam quinque testium. Sed nisi totus contextus d. l. un. potius innuit, circumstantiam

quinque testium a Justiniano pristinis illis modis esse additam, ita de quinque testibus alii scriptores veteres nihil habent. Nec obstat Marcialis Epigramma 88. lib. 9. quod videtur seduxisse Loonium. Nam Poeta mentionem quidem signationis testium facit, sed de numero quinario nihil habet.
 (e) Antonius Augustinus d. l. (f) Ut ex Livio, Dionysio Halicarnasseo, Dione Cassio &c. nullum est dubium.

(g) Re-

anis
 pul-
 ten-
 plili
 onis

 nanz
 rum
 licem
 imo
 ad-

 XIV.
 Quod
 u, se
 avit
 nate

 Livii
 b. 3. c.
 hylis
 facti
 distige
 versum
 de sub
 ere an
 Hoc

 c. 40.
 Cajus

modo latini Juniani erant quidem liberi homines, sed pariter ut dediticii non erant cives Romani. (g) Poterant tamen latini Juniani ad civitatem aspirare variis modis, puta, beneficio principali, liberis, iteratione manumissionis, militia, nave, ædificio, pistrino, præterea ex Scto, veluti, quæ sit ter enixa. (h)

§. XXVI.

Differentia inter natalium restitutionem & jus aureorum annulorum.

Ad beneficium, Principis pertinent etiam natalium restitutio, & jus aureorum annulorum, quamvis natalium restitutio plenior sit quam jus aureorum annulorum. Natalibus enim restituti a Principe per omnia & in omnibus ingenui erant, nec juri patronatus amplius obnoxii, unde Principes non facile solebant quenquam natalibus restituere, nisi consentiente patrono. At qui saltem jus aureorum annulorum impetraverant, accipiebant quidem jura ingenuorum, sed salvo jure patronatus. (i)

§. XXVII.

Historia juris aureorum annulorum.

Quod aureos annulos attinet ita quidem Isidorus: *Annulum aureum neque servus, neque libertinus gestabat in publico, sed annulo aureo liberi utebantur, libertini argenteo, servi ferreo.* Error varius & multiplex. (k) Soli

(g) Repete dicta §. XXIII.

(h) Hos modos latius exponit fragmentum Ulpiani tit. 3. ad quod confer etiam notas Cujacii & notas Dionysii Gothofredi.

(i) *l. i. ff. de natalibus re-*

situendis, & de jure aureorum annulorum. Ant. Peretz. *ad d. l. Cod. de jure aur. annul.* Matth. Steph. *ad N. 78.*

(k) (1) Quod omnes liberi gestaverint aureos annulos, (2) quod libertini argenteo (3) quod

Soli Senatores olim & Equites, nec omnes aureos annulos gestabant, successu temporis, crescente luxu, aurei annuli initio cum plebe, tum & cum libertis communicati. Ferreis utebantur omnes. Argentei nusquam memorantur ab antiquis scriptoribus, nisi unico casu speciali. (1)

§. XXIII.

Conveniebant igitur liberti latini & dedititii, quod Libertorum, dedititorum & Latino-rum comparatio. liberti utriusque clas- sis non essent cives Romani, & quales, neque testamentum facere, neque aliquid ex testamento capere poterant, sed utriusque succedebat patronus. Differebant, quod melior esset latinorum conditio, ob spem adipiscendæ civitatis, & quod intuitu hujus spei hæredes institui possent, quodque tanquam peregrini

C

regrini

(3) quod servi quasi soli ferreo uti fuerint. Ut patebit ex statim dicendis.

(1) Ex Plinio nat. histor. lib. 33. c. 1. doctrinam de usu aureorum annulorum in ordinem redegit Lipsius Elect. lib. 2. c. 8. & fustius Johannes Kirchmann de annulis c. 15. 16. Summa eo redit. Annulorum ferreorum usus apud Romanos erat antiquissimus. Sed aureos annulos primis Reip. temporibus ne Senatori quidem licebat gestare, sed saltem legatis ad exteras Gentes, qui tamen legatio-

ne peracta, iis in publico saltem utebantur, intra domos ferreis, quibus etiam subse- quentibus temporibus triumphantibus & adhuc Augusti tempore Senatores uti. Postea Senatoribus non plebejis jus aureorum annulorum fuit. Sequenti tempore etiam Equitibus & Tribunis, & quidem Equitibus, qui censum equestrem habebant: Quo immi- nuto etiam anulum deponebant, quod & in cessione bonorum fieri solebat. Argenteus quod libertini gestaverint nemo

sed
pote-
ariis
one
ora-

re-
um.
& in
s ob-
na-
i fal-
ipie-
atro-

rus:
at in
(k)
Soli
eorum
2 d. 1.
Martii

liberi
ulos,
cento
quod

§. XXIX.

Porro & subsequentes Principes studio purgandi civitatem ab indignis civibus, nonnunquam constitutiones has Augusti & Tiberii extenderunt. Quo pertinet edictum Trajani, ut libertus, qui invito patrono beneficio Principis jus Quiritium impetrasset, moreretur tanquam latinus. (n)

Etiamssecundo Seculo constitutio- nes illa de li- bertinis in usum revo- cate.

§. XXX.

Justinianus vero non solum latinam & dedititiam libertatem duabus constitutionibus sustulit, & quemcunque servum, quocunque modo (sed, ut jam supra diximus, adhibitis quinque testibus) manumissum, voluit esse civem Romanum, sed & postea peculiari Novella omnem distinctionem inter ingenuos & libertinos sustulit (salvo tamen jure patronatus) omnibusque libertis ipso jure jus aureorum annulorum & natalium restitutionem indulgit. (o)

Justinianus collit differe- rentiam inter ingenuos & libertinos, salvo jure patronatus.

C 2

§. XXXI.

tem, neque enim Justinianus voluit solos latinos vixisse ut liberos, mortuos esse ut servos, sed idem de dedititiis etiam verum est, intuitu sc. successione patronorum. Ergo falsum est, dedititios vixisse ut servos, mortuos ut liberos. Neque in relectum habet hæc phrasia ultima, nisi in iis, qui in morbo extremo manumitebantur a domino: Cujus exemplum ha-

bet Martialis *lib. 1. Epigr. 102.* Adde Loon. *p. 173. §. 7.*

(n) Wissenb. *ad l. un. Cod. de lat. libert. toll. p. 26. §. ult. inst. de success. libertorum.* De constitutione Commodi repete modo dicta *lit. l. in fine.*

(o) §. ult. *inst. hic. l. un. C. de dedit. libert. toll. l. un. C. de lat. libert. toll.* ibique Wissenb. *N. 73.* ibique Stephani.

(p) AA

§. XXXI.

An prudenter? Fragmenta in Pandectis.

Licentius hoc fecisse Justinianum quam honestius, non immerito judicat Wissenbachius. (p) Tribonianum vero multa fragmenta juris veteris a Justiniano abrogati in Pandectis retinuisse, notat eaque recenset Franciscus Balduinus. (q)

§. XXXII.

Excusatio Justiniani.

Excusare tamen forte poterit Justinianum communis corruptio suorum temporum, & quod antiquarum constitutiones de dedititiis & latinis libertis ejus tempore fere desierint esse in usu, imo, quod distinctio juris inter ingenuos & libertinos magis quadrare videatur ad statum Reipublicæ Aristocraticum quam ad Monarchicum. (r)

§. XXXIII.

(p) *Ad tit. Cod. de jure aur. ann. p. 360.*

(q) *In Justiniano lib. 3. p. 276. seq. sc. huc pertinent potissimum l. 46. de manum. testam. l. 13. §. 3. de statu lib. l. 29. §. 1. fam. her. cisc. l. 29. de reb. dub. l. 216. de V. S. l. 43. de fideic. libert.*

(r) *§. ult. h. t. Vides: statim sub Servio Tullio nulla fuit differentia jurium inter ingenuos & libertinos. At sub libera Republica (quæ tamen magis nomine talis erat, re ipsa Aristocratia aut certe Aristocratiz propior) multæ differentiz & prærogativæ erant ingenuorum*

præ libertinis. Sub novis Monarchiz initis statim sub Augusto & Tiberio confusio differentiarum illarum oriebatur, ita ut opus esset lege Ælia Sententia & Junia Norbana, quas haud dubie Augustus & Tiberius tulerunt dicis gratia, & quia nolebant videri, quod Monarchice imperarent, probe gnari, quod illa leges non effectum habituræ essent. Erant enim statim sub Claudio Senatus Palanti, Claudii liberti, prætoria ornamenta decrevit, ipsumque censuit, non exhortandum

§. XXXIII.

Sed, si jam defuit illa differentia, si jam tempore Antonini Imperatoris, qui omnibus in Imperio Romano dedit jus civium Romanorum, (s) differentia inter ingenuos & libertinos sublata est; certe falsum est, quod Justinianus demum eam sustulerit, adeoque opera ejus frustranea est. Imo vero illa differentia non plane defuit, sed reliquæ ejus hinc inde remanserunt. Et Antoninus Imperator saltem ingenuis jus civitatis Romanæ dedit, non libertinis. (t)

An primus differentiam illam sustulerit.

C 3

CAP. II.

tandum modo, verum etiam compellendum ad usum aureorum annulorum Plinius l. 8. Epist. 5. Icellus quoque Galbæ libertus annulis aureis & Marcianæ cognomine donatus. Tacit. l. 1. hist. Sveton. in Galba c. 14. Vitellius Imperator libertum suum Asiaticum, sedum mancipium & malis artibus ambitiosum, primo Imperii die aureis donavit annulis super cœnam, cum mane rogantibus pro eo cunctis, detestatus esset severissime talem equestris ordinis maculam. Sueton. in Vitell. cap. 12. Tacit. lib. 2. histor. Ejusdem Vitellii frater Lucius servum Verginii Capitonis annulis donavit, in quibus etiam hic aliquan-

to post patibulo affixus est. Tacit. l. 4. hist. Sic Domitianus servum Hetruscum aureo annulo donatum inter Equites retulit. Stadius lib. 3. Sylv. Pariter & Opilius Macrinus libertinus homo aureis annulis donatus, ipsum imperium Romanum occiso Bassiano Caracalla ad se rapuit. Jul. Capitol. in Maximo. Kirchn. de ann. c. 16. p. 165. seq. Adde Martialis, l. 5. Epigr. 8. 13. 14.

(s) l. 17. ff. de statu hom.

(t) Spanheim. de orbe Rom. Exerc. cap. 5. Scilicet Romana civitas per gradus extraneis concessa, primum in Italia municipiis, dein toti Latio; Mox universæ Italiæ; porro aliquot extra

one-
Tri-
asti-
re-

om-
quæ
rem-
o ju-
e vi-
m ad

XIII
s Mo-
b Au-
o dis-
barum
sa Sen-
quas
& Tibe-
tia, &
quod
, probe
non flu-
nt. Et
o Seno-
libero,
erevit,
& exhor-
tandum

extra Italiam vel privatis, vel
oppidis, vel Provinciis: Exinde
nobilissimarum in orbe Roma-
no urbium primoribus, aut li-
mitaneis militibus; tum omni-
bus in orbe Romano ingenuis;
tandem omnibus libertis. Idem
ibid. p. 227.

CAPUT II.

Usus practicus juris Romani in foris Germaniæ.

SUMMARIA.

*Quid in distinctione presenti sit juris Gentium, quid juris
Civilis. §. 1. Quæ juris Gentium sunt apud Germa-
nos etiam fuere & sunt in usu. §. 2. Quæ juris Civis
Romani, ea nullum apud Germanos habeat usum pra-
cticum. §. 3. Etiam si hodie post receptum jus Justinia-
neum in quibusdam circumstantiis similitudinem ha-
beant cum jure Romano. §. 4. Fontes d. c. ndorum de
differentia inter ingenuos & libertinos. §. 5. Liberto-
rum status apud Germ. tempore Taciti. §. 6. Diversitas
ab eo, qui fuit postea sub Francis. §. 7. Manumis-
siones Germanorum sub Francis Regibus. §. 8. Secun-
dum legem Salicam. §. 9. Secundum legem Romanam.
§. 10. Mediante Epistola. §. 11. Manumissiones vel
gratuitæ vel non. §. 12. Ingenuitas manumissorum
qualis. §. 13. Scil. Denarialium. §. 14. Mansoarii
qui. §. 15. Reservatio operarum. §. 16. Tum chat-
tulariorum, manumissorum a Laicis. §. 17. (Print-
cives ex libertis. §. 18. Onera libertorum. §. 19.) De-
nique a Clero. §. 20. Clerus rarissime manumittebat.
§. 21. Li-*

§. 21. Liberti & serui Ecclesiastici durioris conditionis quam Laici. §. 22. Confusio communis doctrinae de libertis Germanorum. Transitus ad ingenuos. §. 23. Speculi Svec. sententia de triplici ingenuitate valde dubia. §. 24. Ingenuitas summa. §. 25. Et infima. §. 26. Media ingenuitas duplex. §. 27. Una Nobilium ministerialium & priorum. §. 28. Altera libertorum in urbes translatorum. §. 29. Usus distinctionis ingenuitatis variae. §. 30. Confusio illius partim Clero. §. 31. Partim abusui regalis nobilitandi adscribenda. §. 32. Origo emulationis inter Nobiles & urbicos &c. §. 33. Manumissiones & hodie in usu. §. 34. Earum effectus. §. 35. Antiqui duo modi manumittendi Germanici non sunt in usu. §. 36. Modus in Ecclesia vix quadrat cum jure Principum Protestantium. §. 37. Modus spurius manumissionis per baptismum. §. 38. Frequentior modus hodie per Epistolam. §. 39. Ubi tamen non sunt necessarii quinque testes. §. 40. Dominiana questio de manu. per vindictam. §. 41. Explicatur privilegium Academi Chiloniensis. §. 42. Interim vindicta manumittere hodie non prohibitum, sed ridiculum. §. 43. Usus spurius Latinorum & deditiorum. §. 44. Item constitutum de latin. & dedit. libert. toll. §. 45. Ingenuitas an ex patre an ex matre aestimetur. §. ult.

§. I.

Quemadmodum distinctio inter homines liberos & servos juris Gentium est, ita pariter distinctio inter ingenuos & libertinos apud omnes Gentes fuit in usu haecenus, ut manum-

Quid in distinctione presentis juris Gentium, ut quid juris

numissiones servorum, quæ sunt juris Gentium, fecerint differentiam aliquam inter manumissos & reliquos liberos homines: At quod modos & solemnitates manumittendi attinet, item non spectat prælationem & eminentiam ingenuorum præ manumissis, quod varios gradus ingenuitatis aut libertinitatis concernit, singulæ fere Gentes in his capitibus suos habuerunt mores & leges peculiare, ut adeo eadem capita non sint referenda ad jus Gentium, sed ad jus Civile singulorum populorum.

§. II.

Quæ juris Gentium sunt, apud Germanos etiam fuerunt, & sunt in usu.

His suppositis facile judicari potest, quod, quia apud Germanos distinctio inter liberos & servos in usu semper fuit, manumissiones etiam ipsis non poterint esse incognitæ, (a) sed etiam simul in usu & fuerint, & sint hodiernum, ac adeo non possit non aliqua juris differentia fuisse & esse inter ingenuos & libertos etiam apud Germanos,

§. III.

Quæ juris civilis Romani, ea nulum apud Germanos habent usum practicum.

Quæ vero jus Romanum de modis manumittendis de

(a) Nam manumissio & servitus se invicem præsupponunt, & relationem habent ut causa & effectus, aut certe ut antecedens & consequens. Ubi servitus est recepta, regulariter sequuntur manumissiones. Et manumissio cum sit servorum, præsupponit eadem certe exi-

stentiam servitutis. Unde parum coheret doctrina communis, quod servitus apud Germanos sit sublata, & tamen in usu sit manumissio adhuc hodie, ubi dantur homines proprii. Conf. Dn. Hoppe ad §. 10. *inst. de libert. in usu hodierno.*

(b) B. Stryp.

di, de statu ingenuorum & libertinorum disposuit, ea quatenus jus Civile stricte dictum Romanorum continent, apud Germanos non habent usum in praxi, partim, quia Germani manumissiones in usu habuerunt, & differentia fuere jura libertinorum & ingenuorum apud eos, diu antequam jus Justinianeum extitit, aut post multa secula receptum in Germania fuit, partim quia quemadmodum mores Romanorum alias a moribus Germanorum fuere plane diversi, ita etiam intuitu manumissionis, & differentiae inter libertinos & ingenuos & olim & hodie magna fuit diversitas.

§. IV

Etsi vero hodie, postquam jus Romanum in Germania, ut jus subsidiarium publicis Imperii legibus fuit receptum, (b) intuitu manumissionis aut differentiae inter ingenuos & libertos in uno & altero tertio comparatio possit institui; tamen ista comparatio sola pro usa practico juris Justiniani haberi nequit, non magis, ac si quis comparationem inter ingenuos, libertos, & servos Germanorum & Turcarum velit instituire, ac inde usum practicum juris Turcici probare. (c)

Etiamsi hodie post receptum jus Justinianum in quibusdam circumstantiis similitudinem habeant cum jure Romano.

D

§. V. Quæ

(b) B. Strykius *dissert. prælimin. de usu modern. Pandect. §. 28.*
(c) Quod si urgeas, in eo tamen esse differentiam, quod jus Turcicum non sit receptum, respondebo, receptum esse non

ut ordinarium, sed subsidiarium. Subsidiarium autem esse non potest intuitu eorum, quæ Germani observarunt jam ante receptionem, & continuarunt post eam. Jus enim subsidiarium

receptum
manumissiones
& differentia
Germanorum
libertos
comparatio
pro usa
practico
magis
libertos
instituire
probare
de pa
mmu
d Ger
uc ho
s pro
ad §.
rno.
B. Stry

§. V.

Fontes di-
cendorum de
differentia
inter ingenu-
os & liber-
tinos.

Quæ igitur dicenda restant de usu practico distinctionis inter ingenuos & libertinos, nequaquam petenda sunt ex legibus Romanis, sed ex moribus & legibus Germaniæ, eorumque origo non ex antiquitatibus Romanis, sed Germanicis derivanda. Nos saltem recensimus potissima, & quasi per indicem. (d)

§. VI.

Libertorum
status apud
Germanos
tempore Titi-
citi.

Igitur Germanos quod attinet, jam tempore Taticiti liberti non multum supra servos erant, raro aliquod momentum in domo, nunquam in civitate iis conferebatur, exceptis duntaxat iis Gentibus, quæ regnabantur. Ibi enim & super ingenuos & super nobiles ascendebant: Apud cæteros vero impares libertini libertatis potius argumentum, quam vere liberi erant. (e)

§. VII.

Diversus ab
eo qui fuit
postea sub
Francis.

Unde non mirandum, quod subsequenter temporibus apud populos Germaniæ qui regnabantur exigu

rium est, quod obtinet deficiente jure ordinario, non quod convenit cum jure ordinario.

(d) Plura suppedabit Potgiesserus de conditione & statu servorum apud Germanos integro lib. 3. cujus industria & hic commendationem mereretur. Adde & alios autores in sequentibus paragraphis passim citandos.

(e) Tacitus de morib. German. XXV. 4. 5. ubi per eos qui regnantur Tacitus non intellexit Romanos, ut eum videtur intellexisse Potgiesserus l. 1. 3. cap. 20. §. 2. sed Germanorum populos, qui sub Regibus erant. Quanquam eadem apud utrosque sit ratio, per dicta superius cap. 1. §. 32. in nota, cui illustranda inservient & alia exempla

gua esset differentia inter ingenuitatem & libertinitatem, vel certe non tanta, ut olim tempore Taciti in populis liberis. (f)

§. VIII.

Modos manumittendi etiam habuerunt Germani sibi proprios, & a manumissionibus Romanorum differentes. Tempore Julii Cæsaris & Taciti quibus ritibus manumiserint seruos suos, non constat. At tempore Regum Francorum, (g) postquam hi Christianissimum profesii sunt, manumittebantur serui vel serui.

D 2

cun-

empla a Potgiessero ex historia Romana ibidem allata,

(f) Ob rationem allatam §. 32. cap. 1. Hinc & apud Francos manumissiones dicebantur ingenuitates. Fortasse loquit Hier. Bignonius in notis ad Marculf. apud Baluzium in Capit. Regum Francie Tom. 2. p. 945. quod libertinitatis ab ingenuitate ad solam manumittentis voluntatem attenderetur, qui pro arbitrio libertis leges dicebat, ut non paucis possit probare exemplis. Et mox p. 946. Quid miror, nam jura ingenuitatis a Principe Romano impetranda erant. Nisi dixeris, barbaris undique Gallias occupantibus hunc modum ab usu

recessisse. Ex quo factum, ut id omne ex dominorum arbitrio & beneficio penderet. Et inde paulatim manumissio ingenuitas dicta. Nec vero ad Novellam Justiniani, quis referat, per quam ingenuitatis jura omnibus libertis dedit, cum satis constet, jus Justinianicum tunc Gallis ignotum fuisse. His verbis ultimis illustrantur a nobis dicta §. 3. & 4. Cæterum cum hac Bignonii observatione jungenda tamen erant, quæ infra suo loco monebimus, de variis gradibus ingenuitatis apud Germanos.

(g) Apud Longobardos & Anglos fuerunt etiam alii modi manumissionum recepti per quartam manum, per sagittam, per

cundum legem Salicam, vel secundum legem Romanam.

§. IX.

Secundum legem Salicam.

Secundum legem Salicam ante Regem jactato denario, vel excusso nummo de manu ipsius servi, unde appellabantur postea denariales. (h)

§. X.

Secundum legem Romanam.

Secundum legem Romanam, quando quis in Ecclesia traditis tabulis coram Clero & plebe rogabat servum suum manumitti, jussu Episcopi Archidiaconus tabulas manumissionis scribebat, quæ tabulæ quandoque capiti servi imponebantur. Tales dicebantur chartularii & tabularii. (i)

§. XI.

Mediante Epistola.

Addit quidem Bignonius (k) tertium modum per Epistolam privatam, formulis nonnullis Marculphianis

per traditionem armorum &c. videatur Dufresnius voce *manumissio* f. 421. & quæ integris capitibus de his modis adnotavit Potgiëserus *d. lib. 3.* Nos de illis ideo non agimus, quod in specie folliciti finis de moribus Germaniæ, non de moribus populorum a Germanis ortorum. Adde, quod Longobardi in Italia miscuerint haud dubie mores patrios cum moribus Romanorum,

(h) Paulus Hachenbergius *Germaniæ mediæ dissert. 2. §. 24.* Paulus Voëtius *ad inst. de libertinis* p. 123.

(i) Voëtius *d. l. lex Ripuar. tit. 60. §. 1.* Dufresnius voce *manumissio* p. m. 418. seq. Per legem Romanam vero hic non intelligitur jus Justinianæum, sed Codex Theodosianus. Vid. Conring, *de O. J. G. c. 20. p. 109.*

(k) Bignonius ad formulam Marculphi *Tom. II. Capit. Baluzii* fol.

nis motus, sed videtur hic modus a manumissione in Ecclesia facta non esse separandus. Antequam enim servus jussu Episcopi manumitteretur, ejusmodi epistola dominus manumittens voluntatem suam declarabat. (1)

§. XII.

Fiebant vero manumissiones a dominis vel gratis pro remedio animæ, & pro æterna retributione, vel accepto pretio. (m) *Manumissiones vel gratuitæ vel non.*

§. XIII.

Etsi vero in formulis tam denarialium, quam chartulariorum libertorum ingenuitatis fieret mentio, rarissime tamen plenam ingenuitatem accipiebant ejusmodi manumissi. *Ingenuitas manumissarum qualis.*

§. XIV.

Qui enim secundum legem Salicam manumittentur Laici, (nam Clerici non nisi in Ecclesia manumissibile videntur, (n)) per formulam accipiebant ingenuitatem, ut reliqui mansoarii. (o) *Scil. denarialium.*

D 3

§. XV.

fol. 904. 945. Cum Bignonio sentit etiam Potgiefferus lib. 3. cap. 9.

& ibi Bignonius f. 966. Capitul. l. 5. c. 207. apud Lindenbrogium p. 963.

(1) Per d. tit. 60. leg. Ripuar.
(m) Form. Marculfi apud Baluz. f. 433. c. 32. 33. 34. Conf. differt. Dn. Præsid. de jure dandi civitatem. Pretium in pecunia dabat servus de reculis sciente domino, Marculf, append. c. 48.

(n) d. tit. 60. leg. Ripuar. §. 1. verbis: *Secundum legem Romanam qua Ecclesia vivit.*

(o) Marculfus l. 1. form. 22. Baluz. f. 387.

(q) Form.

Ro-
o de-
ande

Ec-
ser-
onus
ndo-
har-

lum-
ultra-
nis

ergius
§. 24.
liber-

ipuar.
ce ma-
legem
ntelli-
d Co-
Con-

rmul.
Baluzii
fol.

§. XV.

(Manfoarii
qui.)

Constat autem quod manfoarii tenerentur domino vel Regi de manfo, id est fundo suo singulis annis censum dare, (p) unde bona censitica, quæ communiter a juris Romani Professoribus confunduntur cum fundis emphiteuticis.

§. XVI.

(Reservatio
operarum.)

Quin & verosimile est, dominos manumittentes quandoque a talibus libertis operas rusticas vel alias sibi reservasse.

§. XVII.

Tum chartu-
lariorum
manumisso-
rum a Laicis.

Qui in Ecclesia manumittebant, si Laici essent, modo liberam, apertis portis, potestatem abeundi, quovellent, manumisitibus concedebant in tabulis manumisitionis (q) (unde passè ports (r)): modo omnia bona simul transferebant, & potestatem testamenti condendi concedebant, (s) modo operas sibi reservabant ad dies vitæ, (t) modo alias condiciones vel modos apponebant, v. g. ut annis singulis in Ecclesia, ubi corpus domini manumittentis quiesceret, luminaria procurarent. (u)

§. XIX.

(p) Bignonius *ibid.* f. 906.
(q) Form. apud Lindenbrog.
cap. 96. 101.
(r) Hertius *de literis commea-*
tus §. 2.
(s) *Append. ad form. Marculfi*
form. 13. ap. Baluz. f. 440. Quæ
vero de potestate testandi hic

dicuntur, pertinent ad Gallos
tantum. Nam in Germania
testamenti factio tum non erat
recepta.

(t) Marculf. *lib.* 2. *cap.* 33. *fol.*
424. ap. Baluz.

(u) Marculf. *ibid.* *cap.* 34.

(w) Per

§. XIIX.

Qui liberam abeundi potestatem accipiebant, illi ^{(Primi cives} plerumque ab Episcopis, ut verosimile est, ^{(w) adhibiti ex libertis.} fuerunt ad fundandas in Germania urbes.

§. XIX.

Et regulariter tam denariales quam chartularij ^{Onera liber-} non antea hæreditatem acquirere poterant, quam si usq; ^{torum.)} ad tertiam generationem pervenissent. (x) Non ad-
admittebantur etiam testimonia libertorum contra in-
genuos. Imo & liberi eorum demum post tertiam ge-
nerationem admittebantur. (y)

§. XX.

Qui vero a Clericis manumittebantur, siquidem ^{Denique a} eum in finem ut sacerdotium assumerent, plenissimum ^{Clero.} accipiebant libertatem, & cives Romani vocabantur, sed in speciem saltem, quia id fiebat sub conditione, ut servirent Deo in Ecclesia, & bona sua Ecclesiæ acquirant. (z)

§. XXI.

Extra hanc causam Clerus, qui tantum ad acci- ^{Clerus raris-} piendum, non ad dandum erat adjuverus, vere nullos ^{sime manu-} servos manumittebat, imo si maxime manumississet ^{mittet.} Epi-

(w) Per dicta a Dn. Præside
dissert. de jure dandi civitatem.

(x) Bignon. ad Marsulf. Tom.
II. Baluz. f. 904.

(y) Lib. 6. capitul. 352. ap. Ba-
luz. Tom. I. f. 983.

(z) Appendix Marculf. cap.
8. ap. Baluz. Tom. 2. fol. 440. ver-

bis: Sicut ab humana servitute li-
beratus, ita per divinam doceas & c.

Conf. Bignon. in notis f. 956.
seq.

(a) Ca-

omi-
nnis
uni-
cum

ter-
alias

sent,
quo
sio-
simul
con-
es vi-
one-
is do-
cura-

XIIX.

Gallos
mania
n erat

33. fol.

34.

w) Per

Episcopus quosdam ex familia Ecclesiæ, dicebatur id in condemnationem animæ suæ fecisse, & successor eos revocabat, (a)

§. XXII.

Liberti & servi Ecclesiastici duriore conditionis quam Laici.

Quod si maxime manumissiones a Clero fierent, id tamen magis dicis gratia fiebat, & jam ab aliis observatum fuit, non solum servorum Ecclesiasticorum conditionem longe duriorem fuisse, quam Laicorum, sed & libertorum, ut qui fere nomine saltem differebant a servis. (b)

§. XXIII.

Confusio communis doctrine de libertis Germanorum. Transitus ad ingenuos,

Tentavimus doctrinam de manumissionibus & libertis Germaniæ mediæ confuse tractatam, utcumque in ordinem redigere, (c) etsi facile veniam speremus, si alicubi

(a) *Capit. Ludovici II. cap. 15. apud Baluz. Tom. 2. f. 366.*

(b) Vid. Dn. Præses de jure dando civitatis §. 19. 20. Adde can. Diaconi 35. can. liberti 61, can. de libertis 63, can. liberti 65. C. 12. qu. 2. Hertium de hominibus propriis Sect. 1. lb. 7. in fine. quamvis nomina diversa libertorum, ut putat Ecclesiasticorum, scilicet Liti, Servitores, Saxones, Slavi, Coloni, Tributarii magis videantur denotare varia servorum genera.

(c) Quid in Pauli Hachen-

bergii Germaniæ mediæ in genere desideret Dn. Præses, indicavit in *dissert. de orig. feudæ libus* §. 7. lit. c. Sic v. g. in *dissert. 2. §. 24. & 25.* graviter errat, dum ex lege Ripuaria tit. 60. §. 1. probare vult, acsi manumissio dato pretio fit eadem cum manumissione secundum legem Romanam. Nam in verbis legis: *Qualiscunque Francus seu suam pro anima sua venedictum seu pretio secundum legem Romanam liberare voluerit*, pretium non denotat pecuniam aut res pecunia

alicubi
tate G

Si
Svevic
liberta
median
rum. (c
famam.

pecunia
tum ani
lib. 3. cap.
Sec & 1
Egno
rus coll
ordinem
stulant,
& dicen

(d) Q
in hac
nobis pr
qui potu
monem
dicemus
tatis. N
vel conf
(e) &
fall man
eute. (c
Erepen /

alicubi forte erraverimus. (d) Nunc etiam de ingenuitate Germanica dicendi tempus erit.

§. XXIV.

Si tuto sequi possemus tradita a collectore speculi Svevici, res foret expedita. Is enim triplicem dicit fuisse libertatem seu ingenuitatem, maximam Principum, mediam vassallorum principalium, minimam libertorum. (e) Sed huic quidem auctori fidere non possumus. (f)

Speculi Svevici sententia de triplici ingenuitate valde dubia.

E §. XXV.

pecunia aestimabiles, sed *pre-
tium anime.* Conf. Potgiesserum lib. 3. cap. 14. & 15. & supra §. 12. Sed & in iis, quæ Dufresnius, Rigonius, Hertius, Potgiesserus collegerant, multa alium ordinem & secundas curas possulant, ut ex hæcenus dictis & dicendis patet.

ren als Fürsten / und die andre Freyen zu Man haben / das andre sind Mittelfreyen / das sind die / die der hohen Freyen Man sind. Das dritt sind Bayern / die frey sind / die heissen freye Landsknechten. Die hat jeglicher ihr sonder Recht.

(d) Quia non habuimus, qui in hac confusione ordinanda nobis præverit, quem tuto sequi potuissimus. Idem etiam monemus circa ea, quæ jam dicemus de gradibus ingenuitatis. Nam & hic omnia dubia vel confusa deprehendimus.

(f) Nam (1) quæ dicit de *semper liberis* dubia sunt, si quis cum iis conferat, quæ Vadianus habet & Goldastus, qui putant, potius libertos dictos fuisse a majoribus nostris *Semperfrey* ex formula manumissionis: *Semper ingenuus & securus existat.* Vide Potgiesser, cap. 20. §. 7. Pro collectore vero Speculi videntur militare verba recessus Rudolphi I. ap. Lehman. *Chron. c. 108.* in verbis p. 628. *Mag ein jeglich Semper-*

(e) Landrecht cap. 47. Hie soll man mercken dreyerley freye Leute. Es heissen eins *Semperfreyen* / das sind die freyen Her-

Ingenuitas
summa.

§. XXV.

Videtur tamen compiler magis errasse in explicatione & descriptione triplicis clasfis, quam in ipsa. Scilicet summa ingenuitas viderur fuisse Principum ac Dominorum, qui regno quidem ministeria debebant, militaria potissimum, sed non aliis Principibus & Dominis. Hi ab eminentia dignitatis vel officii dicebantur Principes, Duces, Comites; si dignitate vel officio non gauderent, dicebantur Domini simpliciter. Herren / Edle / Edle Herren / Freye / Semperfreye (scilicet in strictiore significatu) Freye Herren / Ban-

Semperman / er sey Fürst / oder anders ein Hochman. Sed tamen adhuc dubium est, an non etiam liberi inferioris ordinis dicti sint Semperfrey / ob verba antecedentia; Bezeiget ihr / daß sein Vater vor seinen Richter mit zweyen Sempermannen. &c. Ubi contextus ostendit, ibi per Sempermannen non intelligi Principes & alios altioris conditionis ingenios, aut certe hos non precise intelligi. Non tamen credo unquam libertos in specie fuisse dictos Semperfrey. Præjudicium Vadiani & Goldast. in eo consistit, quod putaverint, semperfrey esse vocem semilatinam, cum potius verosimiliter tota sit Germanica, idem significans ac Scndbarerfrey. Vid. Illustr. Coccejum Juria publ. prud. cap. 15. §. 33. Schilter. ad jus Feud. Alem. cap. 1. §. 10. Priori etiam suspecta videntur doctrina Speculi Svevici illud §. 34. in fine. Nam quæ porro addit von Landsassen, æque falsum. Non enim credo rusticos, etiam manumissos, dici Freye Landsassen / sed potius ita vocari Nobiles ministeriales. Spec. Sax. lib. 3. art. 80. §. 2. ut & hodiernum hæc vox prædicatur de Nobilibus, ita ut vox Landsassen sit nomen generis, species sint Christfassen & Zunt-

Der-
rone& fa-
qui
a ser-
munifassen/
Ziegl.aurcar
urbico
dobie
tamen
culatoC
plura
& Str
2. n. 5
dissenPetri
jura au-
nera
cierBaron
Ratze
confir

liberor

der Herren / ingenui (scilicet in eminentiori gradu) Barones, liberi Barones &c. (g)

§. XXVI.

Infima ingenuitas erat libertorum seu rusticorum *Et infima.* & famulorum manumissorum, uti haecenus vidimus, qui scilicet etiam post manumissionem, parum a servis vel hominibus propriis differebant, ac communi nomine Lasſi seu Lazzi, item Frilazzi vocabantur.

E 2

lassen / de quibus vide late Casp. Ziegl. Senior. *ad Calvoli praxin aurcam.* Omisit etiam cives urbicos die Bürger / qui haud dubie liberi & ingenui sunt, sed tamen ad nullam classem Speculatoris referri possunt.

(g) De singulis his titulis plura exempla & testimonia B. Strykius *de jure Baronum cap. 2. n. 56. seq.* ubi etiam recte dissentit *n. 78. seq.* ab opinione Petri de Andlo, quasi quoad jura aut rem ipsam duo sint genera Baronum, unum simpliciter talium, alterum semper Baronum, item ab opinione Kuggeri Rulandi, tria genera constituentis, unum semper liberorum, alterum liberorum

Baronum der Freyherren / tertium simpliciter Baronum, der Herren; simul ostendens in effectu nullos horum titulorum tribuere pinguius jus, sed usu Imperii omnes aequali jure gaudere. De *ingenuorum* tamen titulo in specie nihil ibi aut communiter apud alios DD. deprehendi annotatum. Apud Wolfgangium Lazium vero de migrationibus Gentium *libro 6. 7. 8.* ubi Genealogia Baronum post Comites recensetur, deprehendes titulum ingenuorum frequenter & promiscue cum titulo liberorum, Dominorum, Nobilium, Equitum Nobilium, de Baronibus usurpari.

(h) Vide

tur. Inter quos adeo & ingenuos eminentes maxime palpabilis ratione jurium erat differentia. (h)

§. XXVII.

Media ingenuitas duplex.

Inter hæc duo ingenuitatis extrema satis sensibilia erat media ingenuitas, eaque duplex, una Nobilium propriorum *Edler Knechte* / altera libertorum, civium urbicorum, quorum prior erat appendix ingenuitatis summæ, posterior extraordinaria quædam ac eminentior conditio ingenuitatis infimæ.

Una Nobilium ministerialium & propriorum.

§. XXIX.

Scilicet cum olim Domini rusticorum seu Nobiles in Republica libera omnes essent pari modo ingenui, postea sub regno Francico pariter omnes soli regno aut Regi ministeria præstabant ac subditi erant, & Ducibus quidem ac Comitibus tanquam Magistratibus parebant, non tamen eorum erant subditi; postea in turbis sæpius ex necessitate adigebantur, ut se in proprietatem & ministeria traderent Principibus ac Ducibus, unde distinctio inter *Hohe freye Mann / und Mittels freyen* / qui posteriores etiam dicti *Dienstmannen / Dienstleute / Edle Knechte / Eigen Manne / freye Land sassen* / Ministeriales, Nobiles Ministeriales, &c. (i)

§. XXIX.

(h) Vide Dn. Prafid. de jure Lande civitatis §. 7. & 17. ubi docuit, Lassos non esse servos, De origine Lassorum, uti ordinariè, ubi de origine rerum ac

jurium Germanicorum agitur fabulas refert Autor Spec. Sax. lib. 3. art. 44.

(i) Late de his egit Heritius de homin. propriis integra Sæc. 4. ubi

§. XXIX.

Porro liberti regulariter in rure permanentes, aut etiam famulitium patronorum suorum continuantes, non poterant non parum differre a servis rusticis. *Altera libertorum in urbes translatorum.* Cum tamen supra dixerimus, quosdam servos manumissos esse portis apertis in Ecclesia, id factum fuisse verosimile est, eum in finem, ut vel fierent Clerici, vel ut in urbes & civitates abirent. Certe plebem primarum civitatum constituisse ex libertis ejusmodi nullum amplius est dubium. (k)

§. XXX.

Potissima differentia ingenuitatis summæ & infimæ in eo videtur constituisse, quod olim liberti, etiam cives urbici facti, non viderentur ad dignitates & officia Ducum ac Comitum, & similia, ab his vero non excluderentur plane Nobiles ministeriales, quam rarius admitterentur. *Ufus distinctionis ingenuitatis varia.*

§. XXXI.

Sed ista differentia postea non amplius exacte fuit observata. *Confusio illius parim Clero.* Causa fuit potissimum duplex. Nam initio liberti poterant fieri Clerici, Clerici vero omnium dignitatum, etiam principalium, participes reddebantur. Academii ortis Docteres, Professores ac Studiosi Clericis

E 3

ubi & de eorum differentia a Nobilibus ingenuis & convenientia cum hominibus propriis ignobilibus seu rusticis. Conf. Potgiesser lib. 1. c. 2. §. 44. (k) Conf. Dn. Præsid. de jure dand. civitatis §. 19. 20. item §. 30.

(l) Vid.

ricis accensebantur, ac ex eadem ratione pariter ad dignitatem magisterialem & doctorem admittuntur liberti, id est etiam rusticorum, qui non amplius essent homines proprii, liberi.

§. XXXII.

*Partim ab-
usui regalis
nobilitandi
adscribenda.*

Deinde cum omnino etiam ad Reges Germanicæ pertineret jus nobilitandi, seu liberto Germano ob merita & alias causas honestas jura ingenuitatis vere Germanicæ concedendi, successu temporis insinuavit se in Germania abusus hodiernum durans, ut jura nobilitatis & ingenuitatis possent a quocunque pecunia emi.

§. XXXIII.

*Origo emu-
lationis inter
Nobiles &
urbicos, &c.*

Non potuit vero non hæc confusio odia excitare inter ingenuos & libertos, Nobiles & plebejos. Unde nec mirandum quod hodiernum in Germania maxime æmulatio regnet inter Nobiles, etiam ministeriales, & Doctores aut alios civici ordinis homines, quia scilicet primi cives liberti erant, ingenui vero Nobiles; item cur Nobiles in Germania abhorreant a mercatura, quia scilicet in urbibus primi liberti mercaturam exeruerunt. (1)

§. XXXIV.

(1) *Vid. dict. dissert. de jure dando civitatis §. 30. 31. item dissert. Dn. Præsid. de homin. propriis §. 90. 91. 93. 94. Ubi plura deprehendes ad illustrationem*

hactenus dictorum facientia. Adde de illa æmulatione locum ex Crantzii metropoli apud Potgiesserum. l. 1. c. 4.

(m) Me.

§. XXXIV.

Cæterum manumisiones quod attinet, eæ & hodie in locis, ubi sunt homines proprii, sunt in usu. ^{Manumissiones & hodie in usu.}
 Unde & Maximilianus Imperator noluit invito Domino servum manumittere, (m) & in Recessibus Imperii sub Ferdinando I. constitutum, ut beneficium emigrandi concedi debeat gegen billigen Abtrag der Leibeigenschaft, & salvo jure Dominorum, an servos manumittere velint, nec ne. (n)

§. XXXV.

Patet etiam ex formulis novioribus, quod manumissio etiam si plena sit, nihil aliud inferat, quam ut libertus possit abire, & urbium quarumcunque incolam fieri. (o) ^{Earum effectus.}

§. XXXVI.

(m) Mevius in Bedencken von Bauren p. 57. n. 36. ex Zasio.

(n) Rec. Imp. de anno 1555. §. 24.

(o) Vide formulam de anno 1667. ap. Hortlederum von Urtsachen des Teutschen Kriegs 4. 4. 48. n. 39. f. 1874. citatam ab Hertio de homin. propr. Sect. 3. Sa. Der Servitur oder Leibeigenschaft in alle wege frey / ledig und loß / also daß sie mit ihren Leib / Saab und Gut wohl andrer Dreyen hinziehen / Schutz / Schirm /

Bürger / Stadt und Landrecht suchen können. Sed erravit Hertius: Nam ista formula apud Hortlederum non est formula manumissionis eines Erlaß Brieffs / sed testimonii natiuitatis eines Geburts Brieffs. Propius ergo ad rem accedit formula altera de anno 1597. ap. Eybenium disquis. 2. ad instar. Obl. 12. Freyen Sie unsers Eigenthums dergestalt / daß sie nach freyer Leute Art wohnen und hausen mag in allen freyen Eigendrent

*Antiqui duo
modi manu-
mittendi
Germanici
non sunt in
usu.*

*Modus in Ec-
clesia vix
quadrat cum
jure Princi-
pum Prote-
stantium.*

*Modus spu-
ritus manu-
missionis,
per bap-
tismum.*

*Frequentior
modus hodie
per Episto-
lam.*

§. XXXVI.

Quamvis autem modi manumittendi antiqui per denarium coram Rege & in Ecclesia per chartam non sint lege ulla abrogati, in usu tamen esse desierunt.

§. XXXVII.

Et manumissio in Ecclesia apud Protestantes vix locum habere possit, quia Clerus Pontificius eo ipso quo servi in Ecclesia manumittuntur jus protectionis in servos manumissos sibi vindicabat, in tantum, ut nec tabularius coram Rege possit fieri denarialis, videlicet, ne per hoc ex protectione Ecclesiæ transferretur ad protectionem Regis. (p)

§. XXXVIII.

Quemadmodum porro nullo unquam jure receptum fuit, ut per professionem Christianismi quis a servitute liberetur; ita jam alibi refutata est eorum opinio, qui putant, quod hodie mancipium Turcicum liberetur a potestate Domini Christiani, si baptizetur. (q)

§. XXXIX.

Frequentior modus manumittendi hodie est per instru-

Städten / Flecken und Weichs-
bilden / brauchen und genießen
aller freyer Leute Recht und Ge-
rechtigkeit / wo ihr das best gele-
gen ist und eben kömmt zc.

(p) Vid. leg. Ripuar. tit. 58. §. 1.

Duffren. voce manumissio f. no.
420. Conf. Bignon. ad Martell.
form. Tom. 2. Baluz. fol. 945. seq.
(q) Vid. Dn. Præfid. Diffin.
Historico - Philosophico - Juridicæ
quest. 8.

(r) Her-

instrumentum manumissionis, den Erlass-Brieff / Laß-Brieff / Loslassung / Mannrecht. (r)

§. XL.

Et recte quidem asseritur, in hoc instrumento non necessarios esse ex constitutione Justiniani quinque testes, non tamen ex ea ratione, quasi jus Justinianeum hac parte deserit esse in usu, sed quod idem in Germania nunquam fuerit receprum. (s)

Ubi tamen non sunt necessarii quinque testes, que testes,

§. XLI.

Unde ridiculum esset quærere, an manumissio per vindictam hodie apud Germanos sit in usu.

Domitiana questio de manum. per vindictam.

§. XLII.

Nec obstat privilegium Academiæ Chiloniensis ab Imperatore Ferdinando III. anno 1652. confirmatum, in quo Academiæ potestas concessa manumissionibus quibuscunque, cum vel sine vindicta autoritatem suam interponendi. (t) Vel enim illa verba *cum vel sine vindicta* extant in privilegio, vel ab interprete sunt adjecta, ad exponendum sensum *manumissionis cujuscunque.* (u) Priori casu doceret quidem, quod ille, qui

Explicatur privilegium Academiæ Chiloniensis.

F

(r) Hertius *Secl. 3. §. 11. Conf. supra ib. 35.* Quamvis dubium sit, an vox Mannrecht recte huc applicetur, per ea, quæ habet Wehnerus voce Mannrecht item Montmann.

(s) Conf. Dn. Hopp, *ad inst. h. r. sub usu hodierno.*

(t) Vid. Dn. Hopp, *d. l.*

(u) Nam cum Dn. Hoppius verba illa; *cum vel sine vindicta* curaverit diversis typis imprimi, &

privilegii illius tenorem in chartam coniecit, ex intemptivo amore erga Sacratissimum Imperatorem voluerit usum practicum fabularum antiquarum in Germaniam introducere, (w) istum usum practicum non probaret. (x) Posteriori casu, hic haberes specimen ineptae interpretationis.

§. XLIII.

Interim vindicta manumittere hodie non prohibitum, sed ridiculum.

Nullum tamen est dubium, quia hodie potest dominus hominem proprium privata epistola manumittere, quin etiam possit, si velit, & Magistratus ejusmodi comœdiis annuit, manumittentem, ejus caput raso vertice tangens, in gyrum agere, addita formula: Hunc hominem liberum esse volo. Poterit succinere Magistratus: Ajo te liberum more Quiritium: Poterit lictori fastucam tradere; ut ea caput servi pulset, & manu faciem ac tergum. Poterit pileum imponere, ac prænomen

mi, & Gœckelii liber, quem citat, non sit ad manus, divinare non potui, an illa verba sint in diplomate Cæsareano, an vero interpretationis gratia adjecta.

(w) Tales clausulæ aliæ passim ineptæ deprehenduntur etiam in privilegiis Comitum Palatinorum, ex eadem inutilli intentione iis insertæ, quæ quidem in privilegiis extant, sed nusquam apparent in praxi,

quæ res adeo peculiarem differentiationem meretur.

(x) Mallem enim scire, an Magnus Academicæ Chiloniensis Rector ab illo anno 1652, hucusque multos homines proprios vindicta manumiserit? an fasces? an lictor Romanus fuerit adhibitus? an etiam manumissio hæc celebrata fuerit, cum ipse in balneo aut theatrum ireret? &c.

(y) H

nomen Domini manumittentis ei addere. (y) Sed vereor ut ætas nostra aut posterorum tale spectaculum jucundum sit visura.

§. XLIV.

Sed nondum finis est ineptiarum. Etiam interpres juris Saxonici nomine Latinorum Junianorum, item dedititiorum torquet ad Germanorum *Lassen & Tagewercken* / (z) & ita rem magis implicat, quam explicat. Possunt equidem liberti nostri, & potissimum liberti mediæ ætatis, ac potissimum a Clero manumisisti cum Romanorum libertis aut dedititiis comparari, sed accurate loquendo liberti Germanorum uti nunquam fuerunt cives Romani, ita nec unquam latini Juniani aut dedititii.

Usus spurius latinorum & dedititiorum.

§. XLV.

Igitur nec constitutiones Justiniani de latina & dedititia libertate tollendis in Germanorum libertis ullum

Item constitutionem de Latin. & dedit. libert. toll.

F 2

ufum

(y) Hi enim erant ritus in manumissione per vindictam adhiberi soliti. Vid. Torrent. ad Horat. Sat. 7. lib. 2. vers. 76. Huc spectat elegans locus Persii Satyra 5. v. 75. seq.

Vappa, & lippus. & in tenui sarragine mendax. Verterit hunc Dominus, momento turbinus exit. Marcus Dama. Papa! &c.

Heu steriles veri, quibus una Quiritem Vertigo facit. Hic Dama est, non tresis agaso

(z) Interpret latinus jur. Saxon. lib. 3. art. 44. Conf. Paul. Voet, ad instit. p. 126, n. 3. & 4.

(a) Glos.

tem-
blue-
ma-
pro-
pepra

t do-
imit-
modi
ver-
ho-
iltra-
ri fe-
u fa-
pra-
men

n die

e, an
Chilo-
anno
homi-
manu-
licet
s? an
lebra-
neum

(y) Hi

usum habent. Quod enim apud Germanos nunquam fuit, id nec tolli potuit. Et si hic iterum ineptiat Saxonici juris Glossator, ex nimio juris Justiniani amore. (a)

§. XLVI.

*Ingenuitas
an ex patre,
an ex matre
æstimatur.*

Denique etsi jure Justiniano ingenuitas ex matre, æstimetur, non ex patre, moribus tamen receptum esse, ut ingenuitas ex patre judicetur, quidam statuunt, sed non probant. (b) Alii contra etiam nostro jure ex matre ingenuitatem judicari putant. (c) Sed verius est, moribus nostris ingenuitatem judicari neque ex patre solo, neque ex sola matre, sed ex utroque parente. (d)

- (a) Glossator German. n. 6. *ârgern Hand.* id est, si pater ad d. art. 44. lib. 3. jur. Provinc. nobilis duxerit plebejam, filius Saxon. non censetur esse nobilitatis ingenuæ, Pariter si plebejus duxerit nobilem, filius erit plebejus. Conf. Petr. de Andlo lib. 1. de Imper. Rom. cap. 12. p. m. 17. & alia exempla apud Hert. d. l.
- (b) Voetius ad insit. de ingenuis. p. 114.
- (c) Hertius de homin. propr. sect. 4. §. 5.
- (d) Jus Provinc. Alem. c. 101. §. 1. die Kinder gehören zu der Hert. d. l.

COROLLARIA.

- I. Admissio Legatorum fluit ex officio humanitatis.
- II. Optimo jure rejici possunt legationes asiduae.
- III. Quæstio de quarta Divi Pii, an sit omnium bonorum, an veri portionis legitime, tota est inutilis.
- IV. Cæsis usufructus extraneo facta, non est modus admitendi eum.
- V. Quærela non numerate pecunie præterlapso biennio non habet locum.
- VI. Orto in ædibus incendio, magis locatori, quam inhabitanti, incumbit probatio respectu culpe.

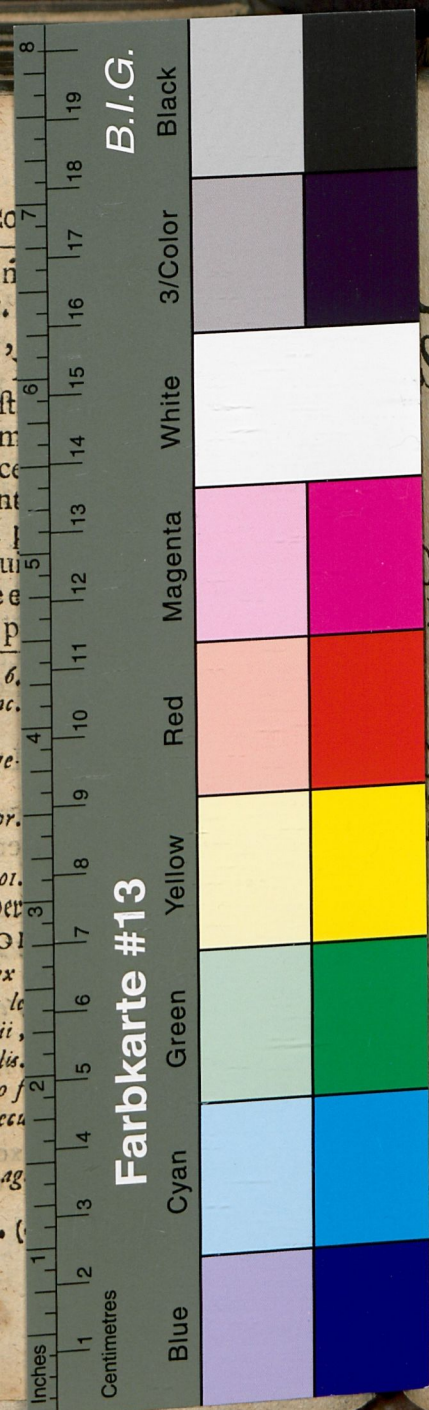
ULB Halle

3

005 387 418

DISSERTATIO INAUGURALIS,
DE

USU PRACTICO DI-
STINCTIONIS HOMINUM
IN INGENUOS ET LIBERTINOS,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENB. ET DUCATUS MAGDEB. GUBERNATORE, RELIQUA.

Ex decreto & auctoritate Illustris Jctorum ordinis

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI BORUSSIAE REGIS CONSILIARIO INTIMO,
UNIVERSITATIS FRIDERICIANAE DIRECTORE AC PROFESSORE PRIMARIO, ET FACULTATIS JURIDICAE ORDINARIO, h. t. DECANO,

PRO LICENTIA,

Summos in utroque jure honores & Privilegia Doctoralia legitime consequendi

IN AUDITORIO MAJORI

Ad D. 1. Octobr. Anno M DCC XI. horis ante & pomeridianis

Publico Eruditorum Examine submittit

ARNOLDUS von der PORTZEN,
Clivia-Clivensis.

Hale Magdeburgica, LITTERIS Salfeldianis.